

گزارش کارآموزی بهداشت جامعه ، دانشجویان رشته بهداشت محیط در فیلد آموزش پزشکی جامعه‌نگر (شهر سالم هیدج) ، تابستان سال ۱۳۷۴

اعضای هیئت علمی گروه بهداشت محیط

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان

خلاصه :

به منظور شناخت بیشتر جامعه و لمس وضعیت موجود فیلد توسط دانشجویان ، گروه بهداشت محیط در تابستان سال ۱۳۷۴ کارآموزی بهداشت را به شیوه جامعه‌نگر اجرا کرد . دوره این کارآموزی ۲۰ روز بوده که ۲ روز اول بصورت کارگاه تئوری آموزشی انجام و بقیه روزها در شهر هیدج که دانشجویان بصورت شبانه‌روز در آنجا مستقر بودند بصورت عملی اجرا شد . برنامه کارآموزی عملی و کارگاه تئوری و اهداف روزانه بطور مشروح در جداول شماره‌های ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ آمده است.

مقدمه :

داشته و در حقیقت قسمتی از وظایف شغلی را تشکیل می‌دهند . بنابراین با توجه به هدف موصوف و به منظور شناخت بیشتر از جامعه و لمس وضعیت موجود فیلد توسط دانشجویان و اینکه فرآورده‌های دانشگاه یافته‌های علمی خود را در عرصه واقعی کار محکی زده باشند ، گروه بهداشت محیط مصمم گردید که کارآموزی بهداشت را به شیوه جامعه‌نگر اجرا نماید . به همین مناسبت و با

کارآموزی دانشجویان در فیلد ، عصاره دروس تئوری و عملی و یا کارگاهی در صحنه و شرایط عینی و واقعی کار در جامعه بوده و با هدف کلی کمک به تطبیق آموزش با نیازهای جامعه از طریق گسترش نگرش اجتماعی در آموزش رشته‌های بهداشتی و پزشکی می‌باشد و همچنین آموزش عملی مواردی که اصولاً در سرفصل‌های دروس دانشجویان نبوده ولی در جامعه نمود عینی

توجه به اینکه هیدج به عنوان شهر سالم انتخاب شده بود کارآموزی هم در همین محل صورت گرفت. اما از آنجائی که فیلد کوچک و فاقد تأسیسات مربوط به تصفیه آب و نیز پالایش فاضلاب بود، بنابراین بازدیدهای علمی مبتنی بر اهداف ویژه در مکانی مناسب و مجهز (تصفیه‌خانه‌های تهران) تدارک دیده و مورد بازدید دانشجویان قرار گرفتند و نیز طی همین مدت کارآموزان از خانه بهداشت، مرکز بهداشتی درمانی روستایی و شهری، مراکز بهداشت شهرستان و استان بازدید به عمل آورده و با شرح وظایف و عملکرد واحدها آشنایی پیدا نمودند.

نحوه انجام کارآموزی :

دوره ۲۰ روزه کارآموزی بهداشت دانشجویان (مدت کارآموزی بر اساس سرفصل درس ۱۰۲ ساعت پیش‌بینی شده است) با شرکت در دو روز کارگاه تئوری آموزشی شروع شد، در طول دوره کارگاهها، دانشجویان بطور فعال در بحث‌ها شرکت نموده و سپس به گروه‌های کوچک تقسیم و روی مسئله طرح شده به بحث و تبادل نظر می‌پرداختند و سپس از بین خود یک نفر را به عنوان سخنگو انتخاب کرده که در محل کارگاه اصلی نقطه‌نظرات گروه را مطرح ساخته و مورد بحث و گفتگو قرار می‌دادند. برای هر روز کارگاه آموزشی از بین اعضاء هیئت علمی گروه یک نفر به عنوان رئیس جلسه انتخاب و دبیر جلسه هم

از بین دانشجویان برگزیده می‌شد. اهداف یادگیری روزانه کارگاه از پیش تدوین و پیش‌بینی می‌شد که در پایان هر روز، شرکت‌کنندگان در کارگاه با موضوعات مورد بحث آشنائی پیدا کرده باشند.

زمانبندی برنامه کارآموزی و کارگاه تئوری و اهداف روزانه کارگاه بشرح جداول شماره ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ می‌باشند. بدین ترتیب پس از اتمام دوره کارگاهها، دانشجویان راهی فیلد گردیدند. ترابری و امور لجستیکی (خدمات پشتیبانی) توسط پرسنل دانشکده و با حمایت دانشگاه صورت گرفت. بدین ترتیب که همه روزه در ساعتی مشخص ترابری انجام، پس از رسیدن به فیلد، کار شروع، پس از اقامه نماز و صرف نهار کار بعدازظهر آغاز و غروب از فیلد به زنجان ترابری صورت گرفته و در تمامی مراحل کارآموزی اعضاء هیئت علمی گروه به همراه دانشجویان و به منظور راهنمایی و هدایت آنان در جهت رسیدن به اهداف کارآموزی حضور داشتند.

تیم‌بندی گروههای کارآموزی و فعالیتها :

بعد از اتمام دروس تئوری در کارگاه آموزشی، دانشجویانی که واحد درس کارآموزی بهداشت را انتخاب و ثبت نام کرده بودند، به سه گروه تقسیم شدند، به منظور سرپرستی گروهها و نظارت بر حسن انجام فعالیت‌های آنها برای هر گروه دو نفر از اعضاء هیئت علمی گروه انتخاب

شدند.

میوه فروشیها، نانوائیها، مساجد، مدارس، مدرسه طلاب علوم دینی، شریانها و معابر و کوچهها، تنظیم چک لیست مربوط به هر صنف هر بازدید، کارت بازدید، بازدید از رودخانه و مجاری آبهای سطحی، محاسبات آبگذر آنها، تعیین مقطع و نحوه سنجش سرعت، تعیین مقدار اکسیژن محلول با استفاده از دستگاه اکسیژن متر، بازدید از فضاها و سبزه‌های طبیعی و انسان ساخت، تعیین سرانه فضاها و سبزه، تهیه گزارش نهایی در ۱۷۶ صفحه به همراه بخش ضمائم حاوی نقشه‌ها.

ج - گروه شماره ۳

فعالیتها:

مواد زائد جامد، بهداشت حرفه و صنعت، شامل موارد زیر:

کسب اطلاعات در مورد فرهنگ و کلاً بافت فرهنگی و اقتصادی محل، تنظیم پرسشنامه، تقسیم بندی شهر به نواحی کاری و دستیابی به داده‌های مورد نظر و با توجه به اطلاعات موجود در مرکز خدمات کشاورزی، اداره هواشناسی، دامپزشکی، شهرداری، مرکز بهداشت و درمان، شرکت گاز، برنامه و بودجه و محیط زیست، دسترسی به وضعیت موجود دفع زباله، پرسنل دست‌اندرکار و وسایل و لوازم و تجهیزات جمع‌آوری، تعیین وزن و حجم و محاسبه دانسیته و مشخص نمودن سرانه مواد زائد جامد، توجه به فاکتورهای اقلیمی، توپولوژی، سطح

الف - گروه شماره ۱

فعالیتها:

آب، فاضلاب و کشتارگاه، مشتمل بر موارد زیر:

بررسی وضعیت آب و فاضلاب، آشنایی با مسئولین و وظایف سازمان آب و فاضلاب، بازدید از منابع و مخازن، خط انتقال، تلمبه‌خانه‌ها، شبکه توزیع، مخازن ذخیره و سرویس، نمونه برداری، بررسی کیفیت میکروبیولوژی و شیمیایی آب، نحوه تأمین آب آینده شهر، نقشه برداری و تعیین وضعیت توپولوژی شهر، ترسیم پلان و پروفیل‌های طولی خیابانهای اصلی و فرعی، تعیین سرانه آب مصرفی به روش نمونه‌گیری تصادفی، تعیین سایر نیازهای آبی، طراحی خط انتقال و توزیع، شناسایی منابع تولید فاضلاب‌های خانگی و غیره که در سطح شهر جاری است، ارائه راه‌حل جهت دفع و تصفیه فاضلابها، تهیه گزارش نهایی.

ب - گروه شماره ۲

فعالیتها:

مراکز تهیه، توزیع و فروش مواد غذایی، مسکن، اماکن عمومی، شریانها و معابر، فضای سبز و رودخانه، شامل موارد زیر:

بازیدی از آرایشگاهها، بتالی، جگرکی، چایخانه، چلوکبابی، حمام‌های عمومی، ساندویچیها، قصابیها، مطب و داروخانهها،

آبهای زیرزمینی و نهایتاً دست یابی به گزینه های مختلف و ارائه راه حل مناسب جمع آوری و دفع در مکان مناسب .

بازدید از شرکت چینی نور ، شرکت تولیدی و صنعتی کریستال ایران ، کارخانه تولید آسفالت ، شرکت صنعتی مینو ، کارگاه تولیدی کنش طوفان ، کارگاه نمک پارس نظری و نیز انجام بازدید از کارگاههای موزائیک سازی ، درب و پنجره سازی آلومینیوم ، جوشکاری ، خیاطی ، کفاشی و حکاکی در شهر هیدج .

در تمامی بازدیدها فرآیند تولید ، عوامل فیزیکی و شیمیایی موجود در محیط کار ، سر و صدا ، استرس گرمایی ، وسایل حفاظت فردی و امکانات تندرستی و ... مورد توجه و دقت نظر بوده است .

نتایج فعالیت های کارآموزان بهداشت :

در مدت کارآموزی دانشجویان در فیلد ، اماکن زیر حداقل یک بار مورد بازدید قرار گرفتند (نمودار شماره ۶) که عبارتند از :

الف - آرایشگاه زنانه و مردانه

ب - بقالی

ج - جگرکی ، چلوکبابی و چایخانه

د - حمام عمومی

ه - ساندویچی

و - فصابی و مرغ فروشی

ز - قنادی

ح - مطب و داروخانه

ط - میوه فروشی

ی - نانوايي

کلیه نواقص بهداشتی اماکن مورد بررسی به تفصیل در گزارش کارآموزی دانشجویان آمده است . و همچنین وضعیت آبگذر کهریزکندی ، مقدار اکسیژن محلول آن ، سرانه فضاهای سبز شهری ، سرانه مسکونی ، تراکم خالص مسکونی و تراکم حسابی و همین طور سایر مواردی که توسط تمامی گروههای کارآموزی به عمل آمده است که ذکر همه آنها به جهت حجم زیاد مطالب از حوصله این مقاله خارج است . علاقمندان جهت اطلاع بیشتر می توانند به دفتر گروه بهداشت محیط مراجعه فرمایند .

سپاسگزاری :

بدینوسیله از کلیه همکارانی که در بخشهای مختلف دانشگاه شاغل هستند و در اجرای برنامه کارآموزی گروه رایاری نمودند ، صمیمانه تشکر و قدردانی می شود .

جدول شماره ۱- زمانبندی برنامه کارآموزی بهداشت دانشجویان رشته بهداشت محیط ، تابستان ۱۳۷۴ در هیدج

محل	شرح برنامه کاری	تاریخ
دانشکده پزشکی	کارگاه آموزشی	۱ و ۲/۵/۷۴
هیدج	حضور در فیلد ، آشنایی با پرسنل و مکان و برنامه ها	۳/۵/۷۴
هیدج	مراکز تهیه و توزیع و عرضه مواد غذایی ، همه گروهها	۴/۵/۷۴
هیدج	مراکز تهیه و توزیع و عرضه مواد غذایی ، همه گروهها	۷/۵/۷۴
هیدج	انجام برنامه های اختصاصی ، هر گروه	۸/۵/۷۴ تا ۱۸/۵/۷۴
دانشکده پزشکی	کار عملی در کارگاه - همه گروه ها	۱۹/۵/۷۴
دانشکده پزشکی	کار عملی در آزمایشگاه - همه گروهها	۲۱/۵/۷۴
مرکز بهداشت	بازدید از مرکز بهداشت استان و شهرستان - همه گروهها	۲۲/۵/۷۴
مرکز بهداشت	بازدید از مرکز بهداشتی درمانی ، خانه بهداشت - همه گروهها	۲۳/۵/۷۴
کرج و تهران	بازدید از سد کرج ، آبگیر بیلقان ، تصفیه خانه های کن ، جلالیه تهران پارس ، شوش	۲۴ تا ۲۷/۵/۷۴

جدول شماره ۲- عناوین مورد بحث تئوری و کارگاهی، کارآموزی بهداشت رشته بهداشت محیط، تابستان ۷۴

سختران	موضوع	زمان
قاری	قرائت آیاتی چند از قرآن مجید	۸/۳۰ - ۸/۴۰
	افتتاح، بیان لزوم انجام کارآموزی دانشجویان	۸/۴۰ - ۹
	آشنایی با پزشکی جامعه‌نگر	۹ - ۹/۳۰
	بیان اهداف کارگاه، مراحل اجرایی و مقررات کارآموزی	۹/۳۰ - ۱۰
	تنفس و پذیرایی	۱۰ - ۱۰/۳۰
	آشنایی با نظام عرضه خدمات بهداشتی و درمانی، شریع و بزرگیهای آن	۱۰/۳۰ - ۱۱/۱۵
	برنامه‌های بهداشت محیط در شبکه‌های بهداشتی درمانی	۱۱/۱۵ - ۱۱/۴۵
	نحوه بازرسی از مراکز تهیه و توزیع و فروش مواد غذایی	۱۱/۴۵ - ۱۲/۱۵
	نماز و نهار	۱۲/۱۵ - ۱۴/۳۰
	کارگروهی "نحوه اجرای ماده ۱۳"	۱۴/۳۰ - ۱۶
	تنفس و پذیرایی	۱۶ - ۱۶/۳۰
	بحث عمومی و نتیجه‌گیری	۱۶/۳۰ - ۱۷/۳۰

جدول شماره ۳- اهداف یادگیری روز اول کارگاه آموزشی، کارآموزی بهداشت رشته بهداشت محیط، تابستان ۱۳۷۴.

اهداف یادگیری روز اول کارگاه
پیش‌بینی می‌شود که در پایان روز اول، شرکت‌کنندگان در کارگاه با موضوعات زیر آشنایی پیدا کرده باشند:
- لزوم و دلایل برگزاری کارگاه آموزشی
- اهمیت و حساسیت کارآموزی بهداشت در تکوین نقش کاردان بهداشت محیط در شبکه‌های بهداشتی درمانی
- هدف‌ها و اصول بنیادی مراقبت‌های اولیه بهداشتی
- نقش کاردان بهداشت محیط در شبکه‌های بهداشتی درمانی
- اصول و نحوه بازرسی از مراکز تهیه و توزیع و فروش مواد غذایی
- نحوه پرکردن چک‌لیستها و اجرای قانون ماده ۱۳

جدول شماره ۴- عناوین مورد بحث تئوری و کارگاهی، کارآموزی بهداشت رشته بهداشت محیط، تابستان ۷۴.

سختنران	موضوع	زمان
	آموزش بهداشت در برنامه‌های بهداشت محیط	۸/۳۰ - ۹
	جایگاه بهداشت حرفه‌ای در برنامه‌های بهداشت محیط	۹ - ۹/۳۰
	روش‌های ساده و عملی تصفیه فاضلاب در جوامع کوچک	۹/۳۰ - ۱۰
	تنفس و پذیرایی	۱۰ - ۱۰/۳۰
	اصول و مبانی شهر سالم	۱۰/۳۰ - ۱۱/۱۵
	اثرات رشد بی‌رویه جمعیت بر فاکتورهای زیست محیطی	۱۱/۱۵ - ۱۲
	نماز و نهار	۱۲ - ۱۴/۳۰
	سالم‌سازی آب و نحوه سنجش کلر باقیمانده	۱۴/۳۰ - ۱۵
	کار عملی و گروهی "نحوه ساخت و نگهداری کلر مادر، نحوه تعیین مقدار کلر باقیمانده"	۱۵ - ۱۶
	تنفس و پذیرایی	۱۶ - ۱۶/۳۰
	بحث عمومی و نتیجه‌گیری	۱۶/۳۰ - ۱۷
	نقش بهداشت حرفه‌ای در برنامه‌های بهداشت محیط	۱۷ - ۱۷/۳۰

جدول شماره ۵- اهداف یادگیری روز دوم کارگاه آموزشی، کارآموزی بهداشت رشته بهداشت محیط، تابستان ۱۳۷۴.

هدفهای یادگیری روز دوم کارگاه
انتظار بر این است که در پایان روز دوم، دانشجویان در رابطه با موضوعات زیر صاحب‌نظر شناخت شده باشند:
- نقش آموزش بهداشت در پیشبرد برنامه‌های بهداشت محیط
- شناخت اثرات ناشی از جیزف و صنعت بر پارامترهای زیست محیطی
- مبانی شهر سالم و چگونگی دستیابی و ارائه راه‌حل‌هاییکه منجر به بهبود استانداردهای زیست محیطی میشود
- ارائه راه‌حل‌های ساده و ممکن برای حل مشکل پالایش فاضلاب در اجتماعات کوچک
- نزول شاخص‌های بهداشتی و زیست محیطی در رابطه با اثرات تخریبی رشد بی‌رویه جمعیت
- نحوه ساخت، استفاده و نگهداری کلر مادر
- طرز کار با دستگاه - پرتابل - اندازه‌گیر کلر باقیمانده

نمودار شماره ۶ - انواع و تعداد اماکن مورد بازدید دانشجویان، کارآموزی بهداشت رشته بهداشت محیط، تابستان

۱۳۷۴

